

2 МЕЦЕНАТ УКРАЇНИ
Історія Петра Яцика, яка гідна сценарію фінансового трилеру

3 ІЛЛІЧ
Невігдана розповідь, підслухана деінде

4 НАЧЕ СОНЕЧКО
Переселенка допомагає ВПО на Чернігівщині бюджетно створювати затишок

7 ЖИВИЙ СКАРБ
Як родинну традицію перетворити на елемент нематеріальної культурної спадщини

СХІД NOW

№17 (58)
грудень
2025

БЕРЕГІННЯ
МАРИУПОЛЬСЬКА
АСОЦІАЦІЯ ЖІНОК

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

ОБІЙМИ МЕНЕ

Ми звикли триматися, вимагаючи від себе сили, стійкості, витривалості. Знаємо, що ніхто не вирішить за нас проблеми, ніхто не спростить світ. Але водночас усе найважливіше, що з нами стається, пов'язане з іншими. «Людині потрібна людина», – цю просту істину сформулював колись Януш Корчак. І мав рацію.

Сила не береться нізвідки. Вона народжується там, де між людьми існує простір, у який можна впустити втому, розгубленість, розчарування. Коли хтось обіймає тебе, ти починаєш дихати рівніше, хоча від цього світ ніби й не стає легшим.

Це дивно, але саме прості речі працюють найкраще. А ми навчилися справлятися з великими викликами, проте все менше дивимося одне на одного, менше торкаємось, менше розповідаємо про себе. Певно, боїмося дозволити собі бути вразливими.

Не треба так. Обійми не потребують ресурсів, лише створюють їх. Тож обіймайтеся за будь-якої нагоди, дорогі читачі! А ми обіймемо кожного з вас віртуально.

Нагадуємо, що газета «Схід NOW» створена переселенцями зі Сходу для переселенців зі Сходу завдяки підтримці платників податків Німеччини. Двічі на місяць ми зустрічаємося з вами у наших переселенських справах, а щодня – чекаємо ваших відгуків і пропозицій щодо тем публікацій на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

Фото: Оксана МУРАВЬОВА

ЦІКАВЕ

35-річна Олена Стебліна – ветеранка та дружина військовополоненого з «Азовсталі». Її шлях від оборони Донеччини часів АТО до власної кав'ярні-кондитерської в Черкасах – це про стійкість, адаптацію та незламну віру. В умовах, коли її чоловік, захисник Маріуполя, перебуває в полоні, Олена змогла не лише вижити, а й створити нове життя та бізнес, що став символом надії на краще.

Олена Стебліна родом з Черкащини, а до Маріуполя переїхала 2008 року, коли вийшла заміж. 2013-го вона пішла служити до військової частини – зробити такий крок запропонував її чоловік. Для мирного життя служба в армії тоді не була ризиком. Олена служила планшетистом у відділенні бойового управління, працювала мамою чотирирічної доньки, а у вільний час займалася хобі – кондитерством.

– Це свого роду хімія – поєднувати складові для випічки, робити глазурі та начинки, – каже жінка.

2014 року, маючи звання старшого солдата, Олена безпосередньо долучилася до подій в зоні АТО на Донеччині, доводилось працювати «в полях». У березні 2022 року вона мала вийти з декретної відпустки з другою донькою. Декрет жінка використала для вдосконалення свого захоплення: пройшла онлайн-навчання, почала пекти торти на замовлення.

ПОДАЛІ ВІД МАРИУПОЛЯ

Родина Олени жила в Маріуполі в мікрорайоні Східний. Тож початок повномасштабної війни вони зустріли найпершими. Її чоловік, який став командиром однієї з бригад тероборони, одразу на поліг на евакуації. Олена опиралася до останнього, не бажаючи залишати його. ▶

Закінчення на стор.8

СМАК НАДІЇ

Поки чоловік у полоні,
колишня військова з Маріуполя
втільює солодку мрію в Черкасах

НОВИННЕ

ВІДКРИТО КОНКУРС НА ЛІТЕРАТУРНУ СТИПЕНДІЮ ІМЕНІ ВІКТОРІЇ АМЕЛІНОЇ

INDEX у співпраці з PEN Ukraine оголошує другий відкритий конкурс на участь у стипендіальній програмі імені Вікторії Амеліної для авторів й авторок нефікшн-літератури. Двоє стипендіатів/ок проведуть квітень-червень 2026-го у рідному місті Амеліної Львові, працюючи над власними літературними проектами. Їхня тематика має стосуватися причин і наслідків російського вторгнення в Україну.

На конкурс можуть подаватися письменники та письменниці, зацікавлені в дослідженні причин і наслідків російської війни проти України. На момент подачі заяви автор/ка повинен/на мати щонайменше одну опубліковану книжку.

У межах програми двоє стипендіатів/ок, в тому числі з України, отримають:

- ◆ проживання в квартирі в центрі Львова;
- ◆ стипендію у розмірі \$1200 на місяць;
- ◆ медійну підтримку;
- ◆ за бажання – документальну поїздку на деокуповані території або до регіонів, наближених до лінії фронту.

Дедлайн: 4 січня 2026 року. Оголошення результатів відбору: 20 січня. Деталі за посиланням surl.lu/seexrx.

Вікторія Амеліна – українська письменниця та засновниця Нью-Йоркського літературного фестивалю у селищі Нью-Йорк на Донеччині. Після початку повномасштабного вторгнення вона стала дослідницею воєнних злочинів росіян, документуючи наслідки російської агресії. 27 червня 2023 року Вікторія Амеліна зазнала тяжких поранень унаслідок російського ракетного удару по Краматорську. Вона померла 1 липня 2023 року.

ДЕРЖАВА ПРОФІНАНСУЄ 25% НА ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІКИ АГРОВИРОБНИКІВ

Українські аграрії мають можливість придбати сільськогосподарську техніку, 25% вартості (без ПДВ) якої компенсує держава. Такі умови пропонує програма «Зроблено в Україні», що реалізується Міністерством економіки.

До оновленого переліку увійшло 11 848 одиниць техніки від 138 українських підприємств:

- ◆ обладнання для кормовиробництва;
- ◆ машини для очищення та сортування зерна;
- ◆ системи для транспортування;
- ◆ посівна техніка;
- ◆ навантажувальне обладнання;
- ◆ системи зрошення.

Щоб скористатися програмою, необхідно:

- ◆ обрати техніку чи обладнання з Переліку на сайті Мінекономіки;
- ◆ придбати необхідне у визначеного постачальника;
- ◆ подати заявку до уповноваженого банку та отримати компенсацію. Детальніше на сторінці Мінагро surl.li/melhmf.

ІСТОРИЧНЕ

СЕРІЯ 1. ЯЦИК ПРЯМУЄ В НЕВІДОМЕ

Петро Яцик народився 7 липня 1921 року на Сколівщині у селянській родині, був старшим із семи дітей. Коли помер його батько, він мусив закинути навчання. Заспокоював себе тим, що його батьки ледь вмiли читати та писати, а він, Петро, все ж закінчив семирічку. 14-річному хлопцеві довелося працювати на господарстві, відвідуючи вечірні уроки із сільськогосподарської справи.

З падінням Польщі й приходом 1939 року радянців, Петро спробував опанувати професію машиніста, пройшовши у Стрию шестимісячний навчальний курс для залізничників. Яцику подобалося навчатися, він легко розібрався з технікою, тож вже за пів року був серед «стахановців». Йому пропонували обрати комсомол – мовляв, збудеш партійний квиток і перед тобою відкриють усі двері. Хлопець відмовився і кар'єра залізничника для нього закрилася.

Натомість Яцик закінчив молочарські курси та став працювати інспектором з перевірки якості молочних продуктів у трьох прикарпатських районах, де було аж сім регіональних молокозаводів. Слід зауважити, що молочні кооперативи були в ті роки однією з найбільш успішних форм комерційної діяльності в західному регіоні України.

Це був час вже німецької окупації та, за спогадами Петра, час боротьби з совістю та людяністю. Як інспектор він неодноразово виявляв тих, хто розводив молоко водою. У такому випадку в людей мали забирати корів, отже, цілі родини залишалися без заробітку. За час урядування Яцика не забрали жодну тварину.

Ця робота давала можливість легально вільно пересуватися, тож невдовзі Петро Яцик стає активним членом українського підпільного руху: вдень працює інспектором, а вночі – зв'язковим УПА. 1944 року з наближенням радянських військ він розуміє всі ризики й приймає рішення емігрувати. «Я не знав, що мене там чекає, але був переконаний, що коли б зміг вижити, я зробив би щось для України. Тому взяв свою торбинку і попрямував у невідоме», – згадуватиме Яцик наприкінці життя.

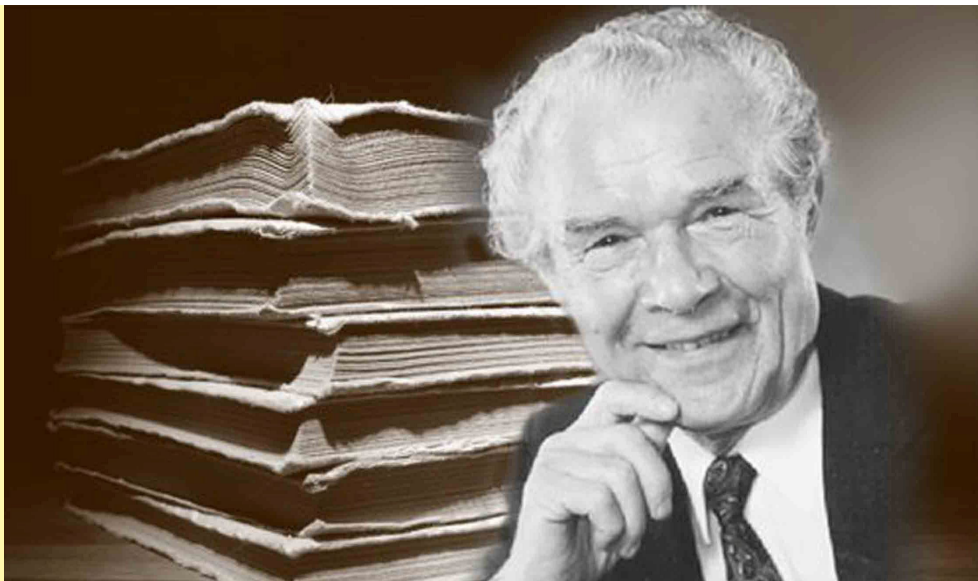
Хлопець не встиг навіть попрощатися з рідними. Ще довго матір Петра будуть змушувати зізнатися, що він воює проти радянської армії десь у лісі. Вона не знала, де її син, але вірила, що живий.

Лише після смерті Сталіна Яцик напише додому листа, що з ним все добре.

СЕРІЯ 2. КІЛЬКА ДОЛАРИВ, РИЗИКОВАНІЙ БУДІВЕЛЬНИЙ БІЗНЕС І ТИСК 240

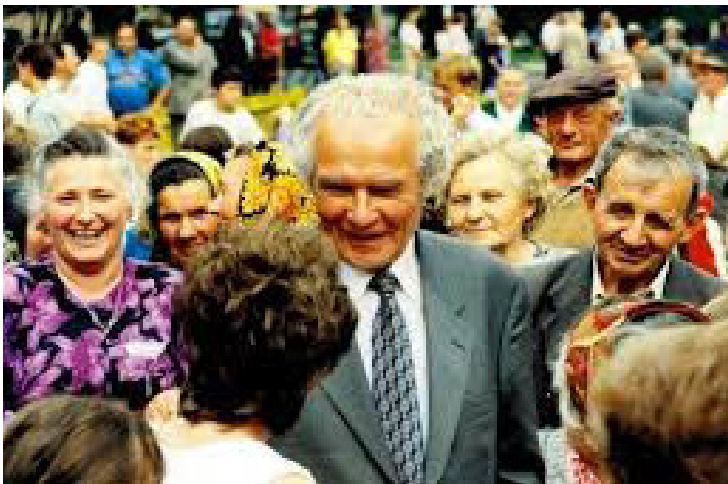
Діставшись пішки Австрії, він знову працював на молочному підприємстві, а тоді опинився в Баварії, де в таборі для переміщених осіб із відзнакою закінчив відкрити українську середню школу. Після цього були чотири семестри програми з політичної економії та дворічка з вивчення іноземних мов – німецької, французької й англійської.

Це історія про те, як простий бойківський хлопець із Карпат доробився до великих грошей на Заході та спрямував їх на користь батьківщини. У той час, коли держави не було, він, по суті, взяв на себе її функції зі збагачення знань світу про Україну. Кожна друга-третья книжка з історії України частково або повністю видана на його гроші. Петро Яцик популяризував українську історію та мову, підтримував науку й найбільш ефективними вважав інвестиції в освіту. Сума його пожертв на українські інституції в західному світі перевищує 16 мільйонів ще «тих» доларів.

МЕЦЕНАТ УКРАЇНИ

Історія Петра Яцика, яка гідна сценарію фінансового трилера

Знання мов відкривало шлях за океан, і 1949 року Яцик із кількома доларами в кишені подався до Монреалу. Щоб не їхати в канадську глибинку, він офіційно відмовився від допомоги по безробіттю та працював посудомийником у ресторані, чистив уночі устаткування з розробки м'яса, контролював процес переробки молока на молокозаводі, торгував меблями і книгами.

«Із сьомої ранку до третьої години дня я працював на молочному заводі, – згадував Петро Яцик. – Із четвертої вечора до десятої ночі я майстрував полицки в нашому новому магазині». Йдеться про українську крамницю-книгарню «Арка», асортимент якої складався з книг, які охоче віддавали на продаж емігранти з Європи.

«Арка» була першим і доволі успішним бізнес-проектом Петра Яцика, втіленим разом із двома іншими емігрантами. Проте за чотири роки він був готовий до нової справи.

Будівельна фірма «Аккурат Білдерс Лтд» – наступний етап його підприємницької біографії, на якому треба спинитися докладніше, оскільки з ним пов'язані не тільки головні успіхи Петра Яцика, а й найскладніші випробування.

Коли він став спільником, компанія балансувала на межі банкрутства. «Директор був надзвичайною людиною, але набрав на себе праці, під якою вгинався і не встигав, – розповідав Яцик. – Матеріали, куповані в малій кількості, здорожували продукт. Кредити додавали зайвих коштів.

Робітники працювали, але витрачали на поодинокі роботи стільки часу, що не окупували себе. Кожний робив своє, але й не своє, не те, що міг робити краще й ефективніше».

Яцик взявся знайти те, що гальмувало розвиток. Тижнями він перевіряв замовлення, рахунки, витрати. І тоді запропонував перебудувати всю систему й взяв на себе керівну роль. Вже наступного року прибуток

Петро Яцик з донькою Надією на Хрещатику. Фото з архіву Галини Сороки

досяг 10%, а на четвертий рік – 25%. 1958 року оборот компанії склав більше півмільйона доларів – шалені на той час гроші.

Однак працював Яцик із вісімнадцятьма компаньйонами, які одного дня попросили віддати їм їхні кошти. Петро їх не мав, бо все вкладав у розвиток справи. Довелося закласти ще навіть невикуплений власний будинок і розрахуватися отриманими 35 тисячами доларів.

«Мій тиск був 240 на 200. Вони забрали все. Але мені це дало багато певності, і вона залишилась. І ще одне, якщо

Петро Яцик зі своїм творінням – першим томом «Історії України-Руси» Михайла Грушевського

є 18 людей чи 180, але кожен лишень дивиться, як скористатися зі справи собі, то вони не будують підприємство, а руйнують», – такий життєвий урок виніс з цього досвіду Яцик.

Він врахував його, коли піднімався на вищий щабель своєї кар'єри – керівництво будівельною компанією «Промбанк Інвестмент», яку перетворив зі збанкрутілого банку на потужну корпорацію.

Через двадцять років після прибуття до Канади вкрай бідним емігрантом Петро Яцик досяг втілення своїх ділових амбіцій і фінансового благополуччя. І почав переносити частину своєї енергії на інший напрямок – на підтримку України.

СЕРІЯ 3. СТАВ ЛІПШИМ

Перший внесок він зробив 1970 року, коли пожертвував 1000 доларів на видання українського підручника для канадських шкіл. Наступного року Яцик вже підтримував українські школи та церкви Бразилії, а далі – всюди.

1974 року він виступив найбільшим жертводавцем створення у Гарварді українського наукового інституту, де вічний статус отримали три українські кафедри: української мови, історії й літератури. Завдяки його старанням українські студії пра-

цюють також у Колумбійському університеті Америки, університетах Торонто та Лондону.

Найвагомішим досягненням Петра Яцика став англійський переклад монументальної «Історії України-Руси» Михайла Грушевського – засадничої декларації того, що українці є нацією, а не додатком до Росії чи Польщі. При його фінансовій підтримці побачила світ і видана у Франції багатотомна «Енциклопедія українознавства» Володимира Кубійовича.

За підтримку багатьох українських проектів з нього сміялися, але Петро Яцик не зважав. Для нього було важливо, аби світ дізнався про історію та культуру України. Як меценат науки Яцик заснував Програму дослідження України, яка включає обмін аспірантами між південноамериканськими університетами та Києво-Могилянською академією, фінансує стипендії на перебування вчених з України в університеті Торонто.

1995 року Яцик створив Лігу українських меценатів і став першим її президентом. Особливою його гордістю був зініційований ним 1999 року конкурс знавців української мови. В четвертому конкурсі 2003 року взяло участь понад 5 мільйонів українських школярів з 20-ти країн світу. Цей конкурс проходив вже без участі мецената. Петро Яцик пішов з життя 1 листопада 2001 року й був похований у Торонто.

Попри чималі статки Яцик не купував предмети розкоші, сам ремонтував свій невеликий будинок, підризував газон і мив басейн. На «мерседесі» їздив лише на важливі переговори, його доньки користувалися звичайним шкільним автобусом. Дорогі речі, які були в його домі, – це подарунки або викуплені речі, щоб допомогти комусь грошима.

«Як українець я хочу бути ліпшим. Коли людина себе поліпшить, вона поліпшить долю свого народу», – казав Петро Яцик. Неодноразово буваючи в незалежній Україні, він надихався результатами своєї праці. Надихнемося і ми, згадавши ім'я видатного мецената та філантропа. **CN**

Олеся ДОВГАЛЬ

ЦІКАВЕ

Уселі чекали на родину переселенців. Будинок, де колись жила баба Ганя, що померла три роки тому, її онука з Америки дозволила заселити – «якщо всьо буде окей». У суботу селяни вийшли на толоку: вимили вікна, струсили мух із підвіконня, деінде пофарбували підлогу. Меблі були ще бабині, а постіль вирішили принести свіжу – все ж три роки хата нежива стояла. Дрова притягнув староста – казав, з резерву віддаємо, нужденним.

Директор школи поставив на стіл глобус, сподіваючись, що жити буде родина з дітьми. Краще б багатодітна. Але коли з глобуса стерли пилюку часу, виявилось, що на ньому ще відмічена країна на чотири літери. Глобус вирішили прибрати від гріха подалі, натомість хтось повісив портрет Шевченка, який Кобзар. Мовляв, щоб знали, що вони приїхали у патріотичне та освічене село.

Волонтерська машина влетіла на вулицю, де стояв дім із трохи похиленим дахом, коли сусіди вже прибирали на подвір'ї.

– Приймайте! – гукнув водій. – Тільки швидше, мені ще назад встигнути до комендантської.

З машини вийшов чоловік у пальті та гостроносих туфлях. В руках у нього була валізка «дипломат», перев'язана скотчем, на плечі висіла сумка, схожа на спортивну.

– Ілліч, – невпевнено представився чоловік вже в будинку, куди напхалося майже усе село.

– Хоч не Владімір? – хіхикнув дядько Борис, який приніс до хати відро. Для туалету. Бо у бабці Гані він згорів, а новий викопати ще не встигли.

– Ні, Леонід, – сказав чоловік і зітхнув. Свої речі він тримав у руках, наче був ще не впевнений, що йому сюди.

– Ха, Брежнев?! – реготнув Борис і додав, гукаючи відром. – Ось тобі трон, будеш як цар. Генеральний, мати його, секретар!

– Ні, я Дерев'янку. Леонід Ілліч Дерев'янку, – відповів чоловік, не підтримуючи жартівливу атмосферу, хоч і спробував ледь помітно посміхнутися. Він був геть розгублений.

Директор школи пішов, грюкнувши дверима: його сподівання не виправдалися, цього Брежнева за парту не посадиш. А у районі кажуть: не даєш наповненість класів, оптимізуємо.

– Оптимізуємо. Диви, слово яке красиве, – бурмотів директор, згадуючи, що до пенсії йому ще три роки, і учнів на цей термін точно не вистачить. Бо кілька років у селі ніхто не народжував, тож, першокласників не буде ні наступного року, ні далі... Хоч самому народжуй, щоб на пенсію спокійно вийти.

– А що, вас одного евакуювали? – спитала Ілліча тітка Рая, яку в селі називали Бий-баба, хоча прізвище

ІЛЛІЧ 14+

Невігадана розповідь, підслухана деінде

На тлі тривожних новин і в очікуванні нових обстрілів хочеться інколи вдосталь і посміятися, і полатися на остогидлих ворогів, які вкрали наші спокійні ночі. Тож пропонуємо вам оповідку нашої авторки, створену за мотивами однієї цікавої розмови. Усі співпадиння випадкові, імена змінені, окрім імені папуги.

її чоловіка було козацьке, доволі розповсюджене – Нейбийбаба. – А от щоб якась родина до нас, то що, не було таких? Чому нам ото завжди, як не людям?

На неї зашикали, а чоловік, який так і стояв посередині кімнати, де висів портрет Кобзаря, опустил голову та мовчав. Навислу тишу перервала Ольга, що жила в будинку навпроти.

– Та чого ви причепилися до людини, дайте прийти до тям. Сідайте, Ілліч, – вказала на лавку, і він слухняно сів. – А ви йдіть вже, разгалделісь, як та Верховна рада!

Це трохи розрядило атмосферу й люди, перешіптуючись, почали потихеньку виходити. Залишилися дві сусідки: та сама Ольга, жін-

ка років сорока, і пані Валентина – п'ятдесятирічна продавчиня з місцевого магазину. Вони виклали на стіл пакунки з їжею – наготували голубців, трохи завернули сала з нарізаним хлібом, компот у дволітровій пляшці від «Кока-Коли».

– Свято, як-то кажуть, наближається, – сказала пані Валентина та поставила на стіл пляшку горілки і три стакани. – Будете? А ви на наших не ображайтеся, ми – люди прості, що на умі, то й на язичку.

Леонід Ілліч подивився на пляшку та мотнув головою.

– Я краще компот, якщо дозволите. В дорозі давно, пити хочеться, – сказав він і взяв стакан.

Жінки переглянулися, горілку прибрали, присунули

ближче до чоловіка пакунки з їжею. Валентина побігла за посудом, якого в гостинній баби Гані, на щастя, лишилося багато.

– Там, в калідорі, у мішку, ще картопля, капуста, морква, буряк. Олії трохи принесли, своєї, домашньої. Меду, сушки – то на компот, – пожвавилася Ольга.

– Дякую. А йому щось є? – запитав Ілліч і відкрив змітку своєї сумки. Звідти на присутніх дивився... папуга. Сірий, зі світло-зеленим чубчиком.

– Це ви у сумці птаха привезли? – ахнула пані Валентина. – Навіщо?

Ілліч дістав папугу з сумки й посадив на стіл. Той одразу потягнувся до сала, яке Валентина красиво розклала по тарілці.

– Та ти що робиш, ти ж птах! – зойкнула Ольга. – А що він їсть, цей красень?

– Корм для папуг, – сказав Ілліч. – Ну, тобто, раніше їв. А зараз будь-яке зернятко, зелень. Моркву теж їсть.

– Пшеницю будеш? – запитала Ольга у папуги.

– Таааак! – відповів птах. Обидві жінки від несподіванки сіли.

– Він що, розмовляти вміє? А ну, скажи ще щось! – зацікавилася Ольга. Йй все більше подобався і тихий новий сусід, і чудернацький птах з його сумки.

– Путін Х*йло! Ла-ла-ла-ла-ла-ла! – скриплячим голосом заспівав папуга.

– О боже! Який розумний! – зашепотіли жінки.

– То син навчив. Він воює ще з 2015-го, а Арчі мені залишив. Цей бешкетник ще багато чого вміє. Краще б мовчав, – вперше щиро усміхнувся Ілліч. – Коли нас окупували на початку великої війни, я його взагалі у підвал переселив. Спустив туди синові фото, медалі, які він залишив, деякі сувеніри, які привозив з війни. Схованка нормальна була – з будинку не знайдеш, де лях, якщо не знати.

Жінки завмерли, бо слово «окупація» їх лякало навіть більше, ніж шахеда чи ракети.

– І що, та сволота дізналася? – Ольга дістала з кишені трохи насіння соняшника й висипала на стіл. – Ти їж, пташко, вони не смажені, без ГеМеО.

– Я сам його зрештою вінис нагору. Боявся, що його цвірінькання почують і полізуть у лях: росіяни ходили по хатах, щось шукали, щось відбирали. Добре, що хоч ніхто з сусідів не здав, що син у мене в ЗСУ, – Ілліч погладив по голові папугу.

– Так він міг вас видати з цим ла-ла-ла, – з жахом крикнула Валентина. – Ви йому дзьоб замотували чи що?

– Та ні... Сподівався на краще, – зітхнув Ілліч. – А вийшло так, що вони на папугу око й поклали. Один захотів забрати, каже, доньці відішлю, в росію. І забрав разом з кліткою.

– Нашого українського папугу в клятву росію! – не витримала вже Ольга. – І як же він до вас повернувся?

– Я з виконкому забрав, коли місто деокупували. Певно, не встиг той переправити Арчі до себе додому. Був птах живий та неголодний, мабуть, зрозумів, що там треба язика тримати у дзьобі, – засміявся Ілліч. – Але тепер інша біда. Він такі матючіння гне російською, що ото «ла-ла-ла» дитячим садочком здається.

– От же ж, клята р*сня, такого птаха спаплюжили, – зле сказала Ольга. – Так, а чого ви до нас, у вас там бомблять?

– Бл*ть, бл*ть, бл*ть, – радісно закричав папуга, почувши знайомі звуки.

Ілліч почервонів і сказав: – От, чуєте... **CN**

Елизавета ГОНЧАРОВА

ЧИТОМЕ

Раді повідомити, що переможницею листопадового розіграшу від «Схід NOW» знову стала бібліотекарка! Книга Олени Стяжкіної «Чобіток Зельмана» їде до Ольги Івашук у місто Старокостянтинів Хмельницької області. Інтерв'ю з нею читайте наступного числа. А редакція оголошує новий розіграш, підсумки якого піді'ємо на Різдво, 25 грудня.

ХРЕСТИКИ-НУЛИКИ

Цього разу лот детективний – трилер Дмитра Палія «Дорожній пазл».

Моторошна смертельна гра в місті Лева: хтось використовує тіла вбитих людей як поле для партії в хрестики-нулики. Кожна наступна смерть – новий хід супротивника.

Поліція докладає безліч зусиль, проте ця заплутана справа так і лишається нерозкритою. Слідчий втрачає

роботу, дружину та єдиного друга. Однак прагнення відшукати винних не згасає навіть після років відлюдницького життя. Як і відчуття, що випадкові зустрічі – зовсім не випадкові.

Хочете поринути в цю історію? Для участі в розіграші треба всього лише підписатися на нашу фейсбук-сторінку facebook.com/shid.now/ і слідкувати за інформацією у стрічці.

НАДИХАЮЧЕ

Юлія народилася в Джанкої. Важке дитинство в 90-ті навчило її створювати затишок із нічого – разом із мамою вони вигадували елементи дизайну з підручних матеріалів: штори зі звичайних листівок, абажури з пап'є-маше.

Серед дипломів кухаря-кондитера, оператора комп'ютерного набору, бухгалтера, які має Юлія, немає диплома дизайнера.

– Ремонтми та дизайном займаюся за покликанням, а не за освітою. Я не дизайнер, не декоратор, не будівельник, але потрошки все вмю. Мені завжди подобалося щось переробляти, перефарбовувати, збирати власними руками, – каже вона.

«ЗАТИШОК ДЛЯ ВПО»

Після окупації Криму Юлії довелося переїхати до старшої родички в селище Сосниця Чернігівської області.

– Я сама стала переселенкою та жила спочатку в не дуже гарних умовах, у такому, можна сказати, сарайчику. Там не було води, газу, тільки електрика.

Тож 2022 року, коли на Чернігівщині після її звільнення в старих покинутих будинках почали оселятися люди з прифронтових і окупованих територій, у Юлії виникла ідея допомагати їм із ремонтами.

– Я втратила роботу на початку повномасштабної війни, і в мене був час подумати, чим я хочу займатися. Спочатку меблі переробляла, а потім вирішила, що хочу ці меблі бачити саме в затишних оселях переселенців, – розповідає Юлія.

Спершу вона вирішила допомогти родині з Донеччини – мамі з двома дітками, які приїхали ще до великої війни. Умови, в яких вони жили в орендованій квартирі, були доволі скромними. Та й бюджет на дві кімнати був лише 3 000 гривень.

На ці гроші вони пофарбували стіни, оновили підлогу, власноруч зробили люстру. І житло засяло новими барвами.

– У секонд-хенді купували штори, на OLX шукали шпалери, щоб поклеїти на підлогу та покрити лаком, – пригадує Юлія.

Понад два роки Юлія Дудишева перетворює занедбані будинки на затишні оселі для тих, хто через війну покинув власний дім. За цей час вона разом із однодумцями відремонтувала так 11 кімнат. Її проєкт «Затишок для ВПО» народився з особистого досвіду переселення, любові до людей та бажання творити. Як заощадити на ремонті та облаштуванні оселі, чому не варто викидати лотки для яєць, чим допомагають жовті штори та де можна зустріти кохання, майстриня розповіла «Схід NOW».

Відео про цей ремонт набрало 1,5 мільйона переглядів. Успіх першого проєкту надихнув майстриню вести блог у інстаграмі. Люди почали писати, пропонувати допомогу та жваво донатити. Так 2023 року стартував проєкт «Затишок для ВПО».

ХОЧЕТЬСЯ РАДУВАТИ

Другий ремонт Юлія робила для Тетяни та Анатолія, які виїхали з села поблизу Ізюма. Їм обом по 60 років. До війни родина мала гарний будинок, великий город, господарство з коровами та свинями.

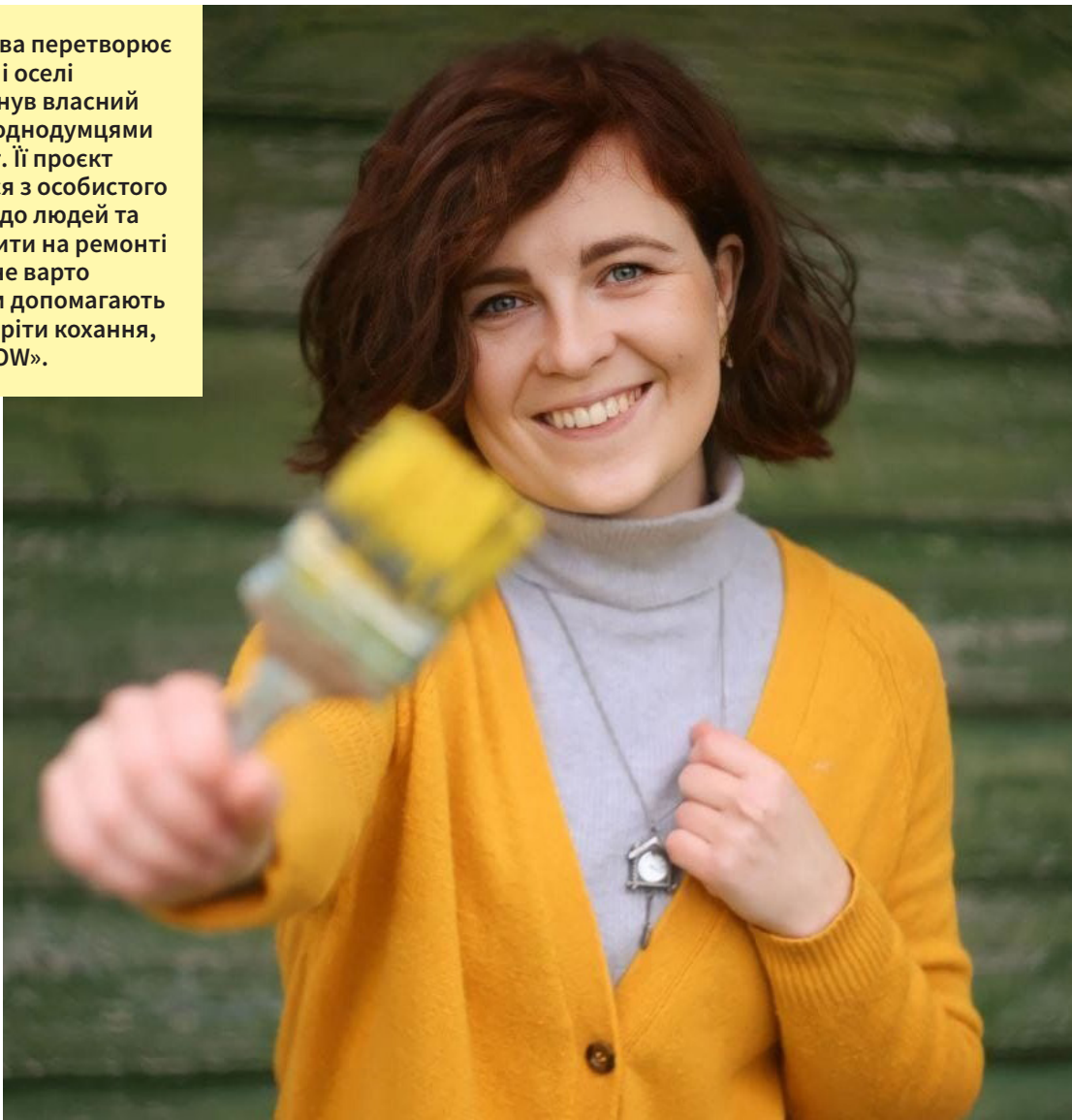
– Вони виїжджали на три дні, залишивши вдома все. На місці їхнього будинку тепер згарище.

На Чернігівщині подружжя оселилося в будинку, де п'ять років ніхто не жив. Там не було холодильника, пральної машини, дошкуляли проблеми з водою. Юлія допомогла облаштувати кімнати, знайшла недорого, бувшу у вжитку побутову техніку.

Ще одна родина приїхала через декілька кордонів з Херсонщини. Щоб допомогти з ремонтом, Юлія діставалася до них 55 кілометрів електровелосипедом.

У 2024-му вона навіть у Тернопіль їздила робити ремонт, але наразі через сімейні обставини відмовляє переселенцям з інших регіонів – Юлія доглядає за родичкою, тому не може надовго залишати дім.

– Мої можливості обмежені, допомогти всім я не можу. Крім того, хочеться, щоб проєкт радував не тільки учасників, а й мене, – відверто зізнається вона.

НАЧЕ СОНЕЧКО

Переселенка допомагає ВПО на Чернігівщині бюджетно створювати затишок

ПРАЦЮВАТИ РАЗОМ

Коли закінчується черговий проєкт, Юлія робить допис про пошук нових учасників. Умови прості: знаходитися територіально близько, обов'язково допомагати з ремонтом і довіряти майстрині.

– Перед початком я завжди питаю, яких результатів люди очікують і чого б точно не хотіли побачити у власній оселі. Однак

це не замовлення «під ключ», а спільна робота. Тобто ті, для кого робимо ремонт, працюють разом з нами, – пояснює Юлія.

Гроші на облаштування – це благодійні внески. Для кожного нового ремонту Юлія відкриває окрему банку та звітує про роботу в своєму блозі. Люди з різних регіонів та країн надсилають також меблі, декор, постільну білизну.

– Є знайома зі Швеції, яка постійно передає меблеві ручки, бо цього аксесуару ніколи не буває забагато. Вона також надсилає плафони, декор, серветки, годинники, вазочки. З Англії дівчинка передавала картини.

Для проведення складних внутрішніх робіт у будинках – ремонту електрики та сантехніки – майстриня за кошти від донатів наймає фахівців. Допомагають проєкту і громадські організації, зокрема ZOA in Ukraine та благодійний фонд «Рокада» надавали ліжка, постіль, допомагали з установкою вікон.

МЕНІ БАГАТО НЕ ТРЕБА

Питання власного заробітку Юлія вирішила, коли зрозуміла, що найбільша частина бюджету на ремонт зазвичай йде на придбання фарби. Зараз основне джерело її доходу – реклама в блозі фарб та інших матеріалів. Це дозволяє, до того ж, безоплатно їх отримувати.

– Я співпрацюю з виробниками, це моя зарплата, вона мінімальна. Але мені більше і не треба, – каже дівчина. – Я взагалі налаштувалася на те, що спочатку ця справа не принесе жодної копійки. Все починалося на волонтерських засадах, лише наприкінці другого ремонту я зробила рекламу фарби. Це був мій перший заробіток. А на проєкт кошти почали збирати на окрему банку. Але я не беру ці гроші собі, вони йдуть на облаштування житла учасників проєкту.

До ремонту

Після ремонту

У Юлії немає сталої команди. Ремонт вона починає разом із власниками житла, майже завжди їй допомагає подруга Наталя з Луганщини, інколи долучаються волонтери з інших міст. Охочих підсобити насправді багато – з Дніпра, Києва, Львова, однак дістатися Чернігівщини доволі складно, доводиться їхати автобусами з пересадками. Це часто зупиняє тих, хто радий допомогти.

Ремонт однієї кімнати в середньому триває місяць. Найдовший етап – демонтаж. Доводиться обдирати шпалери, прибрати зайве, а потім чекати, поки висохнуть ґрунтовка та фарба.

Найскладнішим проектом Юлія вважає ремонт маленької ванної кімнати. Спочатку здавалося, що треба просто пофарбувати стіни, але з кожним етапом виявлялися нові проблеми: плісняві стіни, дірка в стояку, через яку тхне каналізацією, сантехніка протікає, треба міняти унітаз...

– Ще я неправильно нанесла ґрунтовку, довелося потім її здирати. Вимучили просто цю маленьку ванну, але все ж таки зробили.

ЛЮСТРА З ЛОТКІВ, БРА – З ЧОЛОВІЧОЇ СОРОЧКИ

Майстриня намагається максимально зберегти історію старих хат. Юлії цікаво дарувати друге життя речам, а ще це дозволяє заощадити на ремонті. Вона із задоволенням реставрує старі шафи, тумбочки, стільці й столи, а для створення затишку використовує найнесподіваніші матеріали. Наприклад, люстри майструє з яечних лотків, «шпаклок» для букетів, пластикових трубочок, а бра якось зробила зі старої чоловічої сорочки, пластикового відра та кронштейна для вішаків.

Підписники постійно звертаються до Юлії за порадами – яку фарбу краще обрати, як прибрати в будинку плісняву, чим стерти вапно. Вона охоче ділиться досвідом. Тим, хто хоче заощадити на ремонті, майстриня рекомендує шукати будівельні матеріали на OLX чи в соцмережах – саме там за невеликі гроші люди, які закінчили ремонт, продають залишки шпалерів, лак, ґрунтовку.

Щодо меблів, постілі – варто не соромитися просити про допомогу, питати про непотрібні речі в знайомих, сусідів, у соціальних мережах.

Майстрам, які планують створити власний блог про ремонт або започаткувати схожий проект, Юлія радить навчитися швидко монтувати відео та не боятися експериментувати. Сама вона нові ідеї дизайну та створення декору з доступних речей черпає з Ютубу та Пінтересту.

КОХАННЯ ПІД ЧАС РЕМОНТУ

Минулого року знайома Юлії подарувала стареньку хату в місті Мені переселенцю Роману, який разом із хворою тіткою виїхав із Дружківки, та попросила йому допомогти. Юлія та Роман почали робити там ремонт, а через пів року одружилися.

– Під час ремонту люди зближаються, більше дізнаються про себе та тих, хто працює поруч. Тепер це моя родина. Ось така історія Ромео та Джульєтти на сучасний лад, – усміхається Юлія.

Зараз Роман і Юлія разом із тіткою живуть в орендованій квартирі в Мені, а в подарованому будинку вже відремонтували кімнату, залишилися облаштовувати кухню та туалет.

ЖОВТІ ШТОРИ

Створити власну громадську організацію Юлія не планує, бо вважає, що це тільки відволікатиме від ремонтів та блогу. Згодом вона хоче переорієнтувати «Затишок для ВПО» на «Затишок 60+». У межах нового проекту ремонтити робитимуть для літніх людей, які опинилися в скрутних життєвих обставинах.

– У селах Чернігівщини живе чимало таких людей. Вони не переселенці, але теж потребують допомоги з облаштуванням затишної оселі, – пояснює свої плани Юлія.

Для самої майстрині затишок – це відчуття спокою та комфорту, а символом комфорту є жовті штори.

– Штори такого кольору – обов'язкові для будинку на півночі країни, де кожен день дощ і туман. У нас у Криму завжди сонечко, а на Чернігівщині сонця дуже мало.

Чоловіка спочатку здивували жовті штори в будинку. Проте, коли через декілька днів небо знову затягнуло хмарами й задощило, він сказав: «Яке щастя, що в нас є жовті штори, наче сонечко в кімнаті».

Ірина ДІМІТРОВА

ОСОБИСТЕ

Яскрава, жвава, кароока Оксана народилася в селі Опішні Полтавської області. З дитинства мріяла стати співачкою, але мама казала, що в суворі 1990-ті треба більш надійна професія. Так дівчина опинилася в залізничному училищі, де отримала професію провідника пасажирських вагонів, яка певною мірою визначила її долю.

– Я тепер не дивуюся, що на практиці першими рейсами в мене були Полтава – Луганськ і Полтава – Маріуполь. В маріупольському потязі я познайомилася з майбутнім чоловіком, який проходив військову службу в Бердянську. Згодом ми побралися, але за три роки розлучилися, він – батько мого старшого сина.

Оксана знову вийшла заміж, і коли почалися події в Криму та на Донбасі, вона мала вже трьох синів і доньку. Всі разом займалися домашніми справами, танцювали, грали у футбол, почувалися єдиною міцною родиною. Донька Аміна гарно співала, і мати підтримала її мрію навчатися в музичній школі, а потім – у Полтавському музичному училищі.

«ДЯКУЮ, ЩО ВИ НАС ЗАХИЩАЄТЕ!»

Коли 2018-го старшому Владиславу виповнився 21 рік, до військкомату вони пішли вдвох.

– Я сказала йому: «Якщо ти йдеш, то і я». Бо це ж не просто служба, це війна, і якщо моя дитина вирішила брати в цьому участь, я не можу бути осторонь.

Однак разом служити не вийшло. Сина відправили до навчального центру, а Оксану взяла на службу Маріупольська 56-та бригада. Молодших дітей жінка розподілила по родичах і поїхала на буремний Схід.

У частині, яка головним чином перебувала на Покровському напрямку, полем бою жінки була кухня. Готувати довелось і в зручних стаціонарних приміщеннях, і на цеглинах у сильний мороз. Особливу увагу Оксана приділяла тим, хто має проблеми зі здоров'ям, і молодим бійцям.

– Вони для мене як діти, яким не вистачає маминої турботи. Я з радістю годувала їх, сподіваючись, що хтось десь нагодує й моїх.

За рік Оксана орендувала будинок у селі під Покровськом і забрала з Полтавщини молодших синів – 15-річного Юрія та 12-річного Ярослава. Військових тішило, що поруч діти, а хлопчики вважали, що вони на службі та охоче допомагали мамі готувати: чистили картоплю, варили кашу, а ще навчалися надавати першу медичну допомогу. Аміна приїздила та влаштовувала для військової частини концерти.

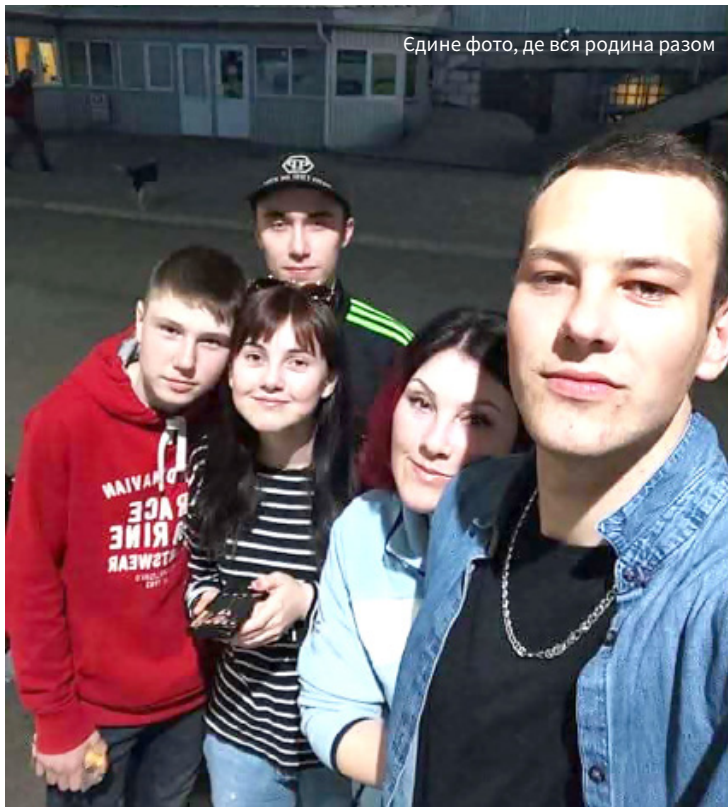
Оксана збиралася викупити орендований будинок – так їй припав до душі Схід.

– На Полтавщину мене вже нічого не тягнуло. А тут дуже подобалося: природа подібна нашій, люди – теж. Запам'ятав-

Полтавчанка Оксана Дмитренко так полюбила Схід, що тепер каже: «Не такі ми вже й полтавські, бо мама моя народилася в Луганську». З 2018 року Оксана служила в 56-й Маріупольській мотопіхотній бригаді, готуючи їжу для військових. Двоє з її синів пішли захищати Україну, один зник безвісти на Донеччині. Демобілізувавшись, жінка знову збирається годувати військових, цього разу виробляючи сухпай на власному ветеранському підприємстві.

РОДИННА СПРАВА

Багатодітна мама-ветеранка не опускає рук і розвиває корисний бізнес

Єдине фото, де вся родина разом

Оксана з Юрасиком

пішов служити Юрасик. А в останній день року в Оксани, яка залишилась з молодшим Ярославом під Покровськом, закінчився контракт.

Повномасштабне вторгнення почалося неочікувано, і деякі місцеві шокували.

– З криками «Наші йдуть!» повилзли всі, хто ховався з 2014-го. Страшно було вийти з дому, а в двадцяти кілометрах бомбили мою частину.

Оксана повернулася до Полтави, отримала грант на розвиток ветеранського бізнесу з вирощування птиці від донорів з Німеччини. Юрасик із Владиславом воювали, Ярослав після школи пішов навчатися на кухаря, Аміна вступила до Київської академії музики.

Все наче було добре, поки у червні 2024-го під Покровськом не зник безвісти Юрій. Наступного ж дня після отримання сповіщення Оксана попрямувала на Схід, але територію, де був із завданням її Юрасик, вже окупували росіяни. Мати це не зупинило, вона знайшла водія та рушила автомобілем на втрачені позиції, доки їх не повернув український дрон. А ще зателефонував хтось з військових: «Пані Оксано, вам туди не можна».

«ВАМ ТУДИ НЕ МОЖНА»

2021 року на початку грудня, не питаючи ні у кого дозволу, в свої вісімнадцять

Оксана Дмитренко

ДОСЯГНЕННЯ ПРИСВЯТИЛА СИНАМ

Минуло вже більше року. Оксана робить все, щоб знайти сина чи бодай отримати про нього звістку. Зверталася в усі доступні інстанції, навіть до Папи Римського.

І хоч серце її розривається від туги, вона працює, займається вирощуванням добротної сільської птиці, від якої отримує якісні м'ясо та яйця. Отримала ще один ветеранський грант, орендувала за містом велику ферму, у колишньому корівнику разом із молодшим сином влаштувала «резиденцію» для курей, гусей, качок. Бройлерів Оксана принципово не вирощує, бо вважає їх м'ясо менш корисним, ніж м'ясо звичайних сільських порід. Її птахи мають вільний вигул, а живляться з трави та здорових кормів.

Фото з ветеранського бізнес-форуму

А ще Оксана Дмитренко вчиться виробництву сучасних сухпайків у реторт-пакетах: від борщу до картоплі з м'ясом. Нещодавно на ферму завезла 500 молодих півників, вони якраз встигнуть підросли, коли надійде обладнання для виробництва.

– Принципово закупаю все українське: запайщики, ав-

токлави – з Києва, столи – з Харкова. Ми вже розробили власну технологію різноманітних сухпайків, тепер важливо забезпечити їм оптимальну упаковку. Згідно умов грантового проекту працюватимемо чотирьох осіб.

Оксана не має сумнівів, що її продукція буде мати попит у військових частинах. Але щоб знати та вміти більше, використовує будь-який шанс для навчання. В межах проекту «Реінтеграція ветеранів/ветеранок війни через створення освітніх можливостей» пройшла курси кухарів-кондитерів, а зараз навчається експлуатації та управління дронами – про всяк випадок.

Для такої активної діяльності жінці потрібно якимось підтримувати свій фізичний та психологічний стан. Тому вона не уникає можливостей, які надаються для реабілітації ветеранів.

– Під час ретриту в Карпатах ми здійснили підйом на дві гори, які я присвятила своїм хлопцям. Один важкий підйом – зниклому безвісти Юрасикові, інший, трішки легший – Владиславу, який і зараз на службі.

Оксана намагається триматися, бути корисною та ефективною, але злодійка-війна знов наздоганяє – нещодавно прийшло сповіщення, що зник безвісти її рідний брат. Тож тепер вона знову розпочинає коло, яке пройшла з Юрасиком – звернення у всі можливі інстанції в сподіванні на те, що рідна людина знайдеться.

Оксани боляче, вона втомилась, але розуміє, що в жодному разі не можна опускає руки і втрачати надію на те, що знайдуться та повернуться додою Юрасик і його дядя, що Владислав прийде з війни живим і неушкодженим. І що, як у дитинстві, вони зберуться усі разом навколо величезної миски улюблених галушок зі шкварками, які їм приготувала мама. **CN**

Світлана КУЗЬМІНСЬК

КОРИСНЕ

ЩО МОЖНА ЗБЕРЕГТИ

Пані Людмила пояснює, що нематеріальна культурна спадщина – це не старовинні речі під склом, а традиції, які досі живуть у родині.

– Ми не можемо подати до переліку глечик. Але техніку гончарства – можемо. Так само з вишивкою: не рушник чи вишиванку, а саму техніку вишивання особливими стібками, – розповідає методистка.

До переліку можуть потрапити кулінарні традиції (але унікальні – як от козацький борщ з кропивою), ремесла (гончарство, ткацтво, ковальство), обряди та свята, народна музика, танці, пісні, традиційна медицина, місцеві говірки та діалекти тощо.

– Важливо, щоб елемент був унікальним. Якщо подаєте борщ – має бути особлива риса, яка відрізняє його рецепт від інших. Кожен збережений елемент – це доказ того, що українська культура самобутня та незапозичена, – зазначає Людмила Савченко.

За її словами, головний критерій – традиція має активно використовуватися щонайменше трьома поколіннями. Якщо про звичай лишилися тільки спогади – це вже не жаль, не є нематеріальною спадщиною.

– У Старомлинівській громаді Волноваського району живе родина, в якій бабуся передала доньці традицію забивання чопа на весіллі. Донька вже одружилася за цим обрядом своїх дітей. Тобто три покоління – бабуся, мати, діти – використовують цю традицію.

Ще один успішний приклад зареєстрованої спадщини – авдіївська каша. Спочатку її дослідили працівники музею, записавши рецепт у старожилів. Тепер носії традиції проводять фестивалі «Каша, що мандрує Україною» та знайомлять з нею всю країну.

ЯК ПОДАТИ ЗАЯВКУ: ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ

Спочатку потрібно визначити носіїв та відповідальну особу. Носії – це ті, хто практикує традицію. Відповідальна особа збирає документи. Це може бути будь-хто: від родича до громадського діяча чи навіть працівника державної структури.

Станом на сьогодні в Донецькій області збережено 24 елементи нематеріальної культурної спадщини (НКС), п'ять з яких внесені до національного переліку України. Методистка Донецького обласного навчально-методичного центру культури Людмила Савченко розповіла, як переселенці з Донеччини можуть додати до цього переліку свої родинні традиції – від старовинних рецептів до обрядів та ремесел.

ЖИВИЙ СКАРБ

Як родинну традицію перетворити на елемент нематеріальної культурної спадщини

Другий крок – це звернення до вашої громади. Елемент завжди подається через громаду. Вона бере відповідальність за його збереження та популяризацію.

Далі вам потрібно підготувати документи: облікову картку з описом традиції, фото та відеоматеріали, згоду носіїв.

І наостанок – подати матеріали на розгляд обласної комісії, яка збирається декілька разів на рік.

Якщо з якихось причин громада не підтримає вашу ініціативу, можна діяти через громадські організації, які готові взяти на себе відповідальність за збереження елемента НКС.

На етапі ініціації ідеї буде незайвим отримати консультацію у Донецькому обласному навчально-методичному центрі культури, який працює за підтримки управління культури і туризму Донецької ОДА.

– З радістю допоможемо кожному, хто хоче зберегти свою традицію. Надамо пакет документів, проконсультуємо, супроводжуватимемо до подання на комісію, – запевняє Людмила Савченко.

Водночас пані Людмила

наголошує: у кожній громаді працює відділ культури, який призначає відповідальну особу для роботи з нематеріальною спадщиною.

ЗБЕРЕЖЕННЯ – ЦЕ МАЛЕНЬКА ПЕРЕМОГА

Директор Центру розвитку «Демократія через культуру» та член Експертної ради з питань нематеріальної культурної спадщини при Міністерстві культури та стратегічних комунікацій Олександр Буценко підкреслює особливу важливість збереження НКС в умовах війни.

Олександр БУЦЕНКО, директор Центру розвитку «Демократія через культуру», член Експертної ради з питань нематеріальної культурної спадщини при Міністерстві культури та стратегічних комунікацій:

– Нематеріальна культурна спадщина – це жива спадщина, яка не може бути законсервована в часі. Вона дуже реагує на зміни навколишнього середовища й завжди є сучасною. Ця спадщина спирається на знання, випробувані часом і спрямовані в майбутнє. Зараз навіть процес передачі наступним поколінням змінюється, оскільки спирається на сучасні технічні засоби, залучення цифрових технологій.

Нині, коли ворог намагається стерти нашу культуру, кожна збережена традиція – це маленька перемога. Ми не просто доводимо світові свою унікальність – ми будемо міст між поколіннями, передаючи дітям найцінніше: знання про те, хто вони є. Українці.

– Нематеріальна культурна спадщина відрізняється від матеріальної тим, що стосується безпосередньо людини. Людина або група людей визначають, що для них є скарбом. Що ж можна робити, аби він зберігся? Відповідь дуже проста: треба зберегти людину, – пояснює пан Олександр.

За його словами, після 24 лютого 2022 року активізувалася робота Експертної ради, і кількість елементів у Національному переліку зростає з 26 до 115.

– Це завдяки активності наших громад. Активізувалися громади, які перебувають зараз у зоні ризику під постійним бомбардуванням, і ті, які вимушено переїхали до інших регіонів. Вони намагаються докладніше вивчити нематеріальну культурну спадщину своїх мешканців, розуміючи її цінність.

Експерт зазначає, що найпоширеніша помилка при поданні заявок – нерозкриття значення елемента для носіїв традиції.

– Часто заявниками можуть виступати треті особи – організації, пов'язані з туризмом, які подають елемент насамперед у своїх інтересах, не питаючи дозволу громади. Але Експертна рада відхиляє подання дуже рідко, оскільки налаштована підтримувати носіїв традицій і місцеві громади. У більшості випадків пропонує доопрацювати заявку. **СН**

Анастасія ХАРИНА

ЦІКАВЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

«Він взяв її за плечі, струсував, повернув до дітей і запитав: «Хто зможе їх врятувати, як не ти?». На той час дівчатам було 13 та 4 роки.

Чоловік подбав про логістику та безпеку: на поліг, щоб вїзд відбувся лише автомобілем, оскільки інший транспорт міг бути вже недоступний. Він також особисто запакував два ящики кондитерських приладів та інгредієнтів: «Завжди зможеш на кусок хліба заробити». Окрім них, у авто взяли лише одну сумку речей, дітей і kota. Разом з Оленою поїхала її кума з дитиною.

Перед тим, як повернутися на службу, чоловік вивіз їх із найбільш небезпечного району, а біля блокпоста, передавши Олені кермо, дав чіткі інструкції уникати великих міст, мостів та головних трас.

Під Нікольським потрапили під обстріл, але поталанило. Дорогою знайшли попутниця та їхали трьома машинами, у кожній жінки вивозили дітей.

Після 18 годин за кермом без сну Олена відчула, що фізично не зможе дістатися Луцька, куди планувала їхати до батька. «Гимчасово» зупинилися у родичів на Черкащині в селі Яснозір'я. Тоді в одній хаті, окрім хазяїв, заночували аж 12 людей.

За декілька місяців у сусідньому селі Олена орендувала будинок, де разом із кумою та дітьми прожила півтора роки.

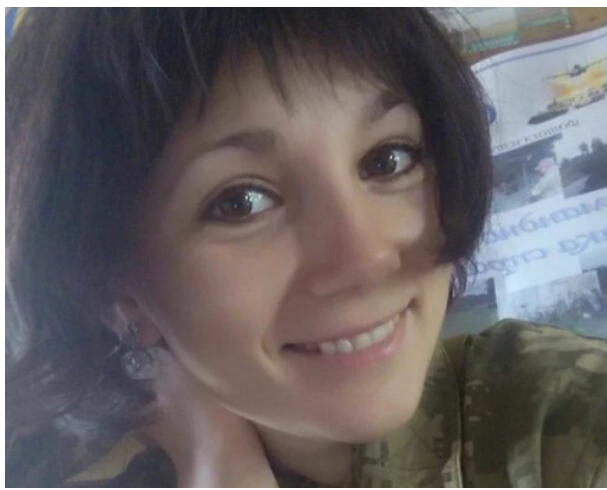
ВІД КАМУФЛЯЖУ ДО ГЛАЗУРІ

Олена звільнилася зі служби, бо чоловік сказав їй: «Досить мене на «Азовсталі», треба думати за дітей». Восстання його голос вона чула 20 травня 2022 року, в день останнього виходу захисників з «Азовсталі» у полон. Після цього Олену накрила глибока депресія. Триматися допомагало хіба спілкування з дружинами військовополонених тієї ж бригади.

– Мене ніхто не зрозумів так, як та жінка, яка сама через це все проходить. Я не знала, як себе витягнути з тієї темряви. Але я пішла працювати в ресторан, і саме робота психологічно мене врятувала. Бо мені просто не було коли про щось думати.

У селі на Черкащині Олена знову почала пекти торти на замовлення, рік пропрацювала кондитеркою у замському відпочинковому комплексі по 13 годин на ногах за зміну. Отримавши досвід роботи на професійній кухні, жінка вирішила виїхати з села до Черкас і відкрити власну кондитерську.

Навесні 2024 року вона як УБД подалася на грант 500 тисяч гривень від держави «Власна справа». На ці гроші закупила обладнання. Ремонт, меблі та посуд вимагали власних заощаджень. За умовами гранту,

СМАК НАДІЇ

потрібно було працевлаштувати двох людей.

Кав'ярню-кондитерську Sweet Magic Олена відкрила у свій день народження, 16 серпня 2024 року, як символічний подарунок собі. Кожну деталь в інтер'єрі вона продумувала самостійно, в кожну складову магічної кав'ярні вклала особисті мрії.

– Мені здається, що у всьому, що стосується роботи з продуктами, цікавих декорів, є якась своя магія, – так Олена пояснює вибір назви.

Магію доповнюють креативні елементи у напоях: какао подається з шоколадною кулькою-маршмелу, яка тане у гарячому молоці, синій чай анчан змінює колір від лимонного соку, візуально це дуже ефектно.

Секрет успіху кав'ярні – якість смаколиків та особиста участь власниці. Вона самостійно виробить: випікає, прикрашає, в кожне замовлення вкладає душу.

Олена каже, що ніколи не економить на інгредієнтах, кладе саме те, що вказано в рецепті.

Найпопулярнішими десертами є меренговий рулет з вишнею та баскський чизкейк, який клієнти визнають найкращим у Черкасах. А «Наполеон» з карамельним кремом став символом пам'яті. Цей торт був першим замовленням, яке Олена записала у блокнот, подарований чоловіком на новий 2022 рік. Коли про це написали в одному з

перших інтерв'ю з нею, люди почали приходити свідомо замовляти цей торт, пов'язуючи його з Маріуполем.

СІМЕЙНИЙ ПІДРЯД І СОЛОДКА ПІДТРИМКА

Олена намагається постійно розвивати бізнес. На 100 тисяч гривень грантових коштів від Червоного Хреста підприємниця придбала нову кавомашину. Грант від благодійного фонду «МХП – громаді» витратила на нове обладнання для розширення меню солоними стравами та сніданками.

Нове меню включатиме бургери та банкетні столи для дитячих свят, що дозволить розширити співпрацю з сусідніми розважальними центрами. А вже після ігор діти йдуть на святкування до Sweet Magic.

У роботі Олені допомагає старша донька – їй вже 16. Вона навчилася готувати каву та стала маминою «правою рукою».

Попри глибоку особисту травму, Олена не замкнулася в собі. Біль за чоловіка, що перебуває в полоні, мотивує її активно допомагати військовим, які вже пережили пекло неволі. Коли відбувся черговий обмін, вона поїхала до побратимів чоловіка у шпиталь із своїми тортами.

– Спілкувалися цілий день. Хлопці з таким захопленням їли ті солодощі, про які тільки мріяли могли в полоні.

Завдяки побратимам, Олена дізналася, що її чоловіка в останній момент двічі знімали з обміну. Як і решта, він дуже чекає на повернення. А вже коли захисники виходили з «Азовсталі», їх родинам обіцяли, що через 3-4 місяці їх звільнять.

– Тоді я думала: як же витримати цей довгий час до осені.. Проїшло вже понад три роки, а хлопці й досі в неволі. Тримаюся думкою, що залишилися менше чекати, чим вже чекали. **СН**

Олена АКУЛОВА

СМАЧНЕ

Душеніна – це старовинна козацька страва, яку й досі залюбки готують у Запоріжжі. Вона готується повільно, але просто, тож пропонуємо вам приготувати її у вихідні одразу на два дні. Йдеться про смачне й насичене овочево м'ясне рагу з м'ясом.

Існує багато рецептів приготування душеніни. Ми обрали рецепт з квашеною капустою та свининою. Заздалегідь запастись яблуками кисло-солодких сортів і підготуйте перед приготуванням страви гусятницю та дві сковороди.

ЩО ПОТРІБНО:

- ◆ Свинина – 500 г
- ◆ Квашена капуста – 250 г
- ◆ Капуста білоголова – 250 г
- ◆ Цибуля жовта ріпчаста – 1 шт.
- ◆ Яблуко – 200 г
- ◆ Смалець – 2 ст. л.
- ◆ М'ясний бульйон – 250 мл
- ◆ Борошно пшеничне – 1/4 склянки

ДУШЕНИНА

- ◆ Лавровий лист – 1 шт.
- ◆ Перець духмянний, горошок – 3 шт.
- ◆ Сіль за смаком
- ◆ Перець чорний мелений – 1/6 ч. л.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Нарізаємо цибулю дрібними кубиками, а очищені від шкірки та серцевини яблука

– скибками. Шаткуємо свіжу капусту, а квашену, якщо вона занадто кисла – промиваємо.

2. Розігріваємо у сковороді 0,5 ст. л. смальцю та обсмажуємо цибулю. Додаємо до неї свіжу нашатковану капусту та тушкуємо до напівготовності з невеликою кількістю води. Трохи пізніше, ніж капусту, додайте яблука.

3. В іншій сковороді на 0,5 ст. л. смальцю тушкуємо квашену капусту 15-20 хвилин. Приблизно через 3 хвилини після початку приготування додаємо у сковороду трохи води.

4. Змішуємо обидва види тушкованої капусти в одній сковорідці та залишаємо до потреби.

5. Нарізаємо м'ясо крупними шматками. Обвалюємо кожен шматок у борошні та обсмажуємо у смальці до золотистої скоринки. Під час підсмажування приправляємо шматки сіллю та меленим перцем.

6. Розігріваємо духовку до 180°C. На дно гусятниці викладаємо лаврове листя, перець-горошок, м'ясо та капусту. Вливаємо бульйон і відправляємо гусятницю у духовку.

7. Готуємо душеніну впродовж 45-60 хвилин. Подаємо гарячою, але наступного дня вона смакує й холодною.

ПІДТРИМУЄМО ЗСУ – ДОПОМАГАЄМО СОБІ!

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим